
SLOVENCİ V 1. JUGOSLOVANSKI DRŽAVI

- ☉ Jugosl. ideja se je porodila že v 19. st, posamezne polit. stranke pri posameznih J. Slovanih pa so oblikovale različne programe in videnja rešitve Jugo. Vprašanja.
- ☉ **Škof J. Strossmeier** je zagovornik te ideje
- ☉ Med PSV so nastali 3 programi oz. deklaracije povezane z J slovani:
  - ⇒ **Niška** = podpisala jo je srbska vlada v **Nišu 7. decembra 1914**. V njej je zapisano, da je vojna proti A-O tudi vojna za osvoboditev in združitve nesvobodnih bratov SHS izpod A-O
  - ⇒ **Majniška** = podpisana **30. maja 1917 na Dunaju**. Podpisal jo je Jugoslovanski klub (klub jugo. poslancev v dunajskem parlamentu) pod vodstvom **Korošca**. Zahteva po združitvi Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojno državno telo pod Habsb. žezlom. Zagovarja trializem.
  - ⇒ **Krfska** = napisana l **1917 na Krfu**. Podpisnika sta 2: Jugoslovanski odbor iz Londona (predsednik **Ante Trumbič**) in Srbska vlada (predsednik **Nikola Pašić**)
    - Jugo. odbor = iz jugosl. emigrantov iz A-O
    - **Vsebinska Krfske d.:** za združitve J Slovanov A-O s Kraljevino Srbijo, vladali bi Karađorđevići (v SHS). Priznani bi bili 3 narodi (Slovenci, Srbi, Hrvati). Dovoljene 3 vere: katoliška, pravoslavna, islam. 2 pisavi: latinska, cirilica

Zaradi uradnega zavračanja slo. nacion. zahtev, se je okrepila politična enotnost vseh 3 strank in poleti 1918 so bili ustanovljeni narodni svet za Slovenijo in Istro (sledi še ustanovitev nar. sveta za Bosno, Hrvaško in Dalmacijo). 6. oktobra v Zagrebu ustanovijo še Narodno vijeće (vrhovno predstavniško telo Jugoslovanov v A-O). **29.10 1918 je razglašena Država SHS**. Narodno vijeće v Zagrebu je prekinilo stike z A-O. Proglašena je tudi v LJ - na čelu države je bil Korošec in narodno vijeće.

Država SHS imela številne probleme:

- ☉ **Ni bila mednarodno priznana**
- ☉ **Meje**
- ☉ **Nima lastne vojske**
- ☉ **Strah pred revolucijo**

- ☉ Ta država nastaja na ozemlju poražene A-O. zato se že novembra 1918 začno pogajanja s Srbijo o združitvi. (za to se zavzemajo predvsem srb. politiki). V Švici (ki je nevtralna) se tako srečajo predstavniki **Narodnega vijeća in srb. vlade**, ki dosežejo sporazum o združitvi (kljub temu, da Država SHS ni bila mednarodno priznana in je to oteževalo pogajalski položaj.). Podpisali so **Ženevsko deklaracijo** (= združitve Države SHS + Kraljevina Srbija, posamezni deli imajo avtonomijo.), ki je ne regent **Aleksander Karađorđević**, ne srb. vlada nista priznavala.
- ☉ Odstopil je predsednik vlade **Nikola Pašić** in dokument (ki ga je le-ta podpisal) nima več veljave.
- ☉ Konec novembra 1918 je odšla delegacija iz Zagreba v Beograd, kjer se začnejo dogovori z Aleks. Karađ. o združitvi. Že **nov. 1918 se združita Kraljevina Srb. in Kraljevina Črna gora**.

- ☉ **1.12.1918 (državni praznik) razglašena Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (razglasi jo Alek. Karađ.)**
- ☉ Kraljev. Srb. (Kosovo, Makedonija) + Črna gora + SHS (SLO, HR, BiH, Vojvodina) = Kraljevina SHS
- ☉ V Kr. SHS zavladajo Karađorđevići. **Prvi Kralj je bil Peter 1., njegov sin Aleks. pa je v tem času regent** (opravlja vse funkcije, ni pa kronan)
- ☉ V Kr. SHS so se združili J Slovani, zato je izraz **Jugoslavija** (razen Bolgarov ni bilo všteti). Tu so J. Slovani prvič živeli skupaj v eni državi od naselitve dalje. Narodi se med sabo niso poznali (velika pričakovanja, velike razlike med narodi). V novi državi so bili **priznani samo 3 narodi: Srbi, Hrvati in Slovenci** (ne pa Črnogorci in Makedonci)
- ☉ Tu živijo pripadniki tudi drugih evr. Narodov: Nemci (največ manjšinskih pravic), Madžari, Albanci, Italijani, Slovaki.. največ teh manjšin je bilo v Vojvodini.

Do razglasitve nove države je prišlo na hitro. V združitvi so odločali politiki (in ne narod), velika so bila pričakovanja v zvezi z ureditvijo, vsa upanja pa povezana z ustavo. Najprej je bilo potrebno izvesti volitve, v državi se je sestala skupščina, ki bi sprejela ustavo. Razmere v Jugo. med vojnama so bile nestabilne in nemirne – menjalo se je 39 vlad v tem času

V K. SHS je delovalo veliko političnih strank (nacionalno obarvanih)

☉ **SNRS (srbsko-narodna radikalna stranka)**

- ⇒ Voditelj: **Nikola Pašić** (podpora v SRB)
- ⇒ Sedež v Beogradu
- ⇒ Zagovarja: **centralizem**

☉ **JDS (Jugoslovanska demokratska stranka)**

- ⇒ Meščanska stranka, stranka kapitala
- ⇒ V stranko vključeni tudi slov.liberalci
- ⇒ Zagovarja **centralizem**
- ⇒ Voditelja: **Ljubo Davidović, Svetozar Pribičević** (1. za Srb., 2. za Prečanske Srbe (srbi iz prejšnje A-O))

☉ **HKS (hrvaška kmečka stranka)**

- ⇒ Podpora na Hrv.
- ⇒ Zagovarja **avtonomijo (pravice) hrv. naroda, spremembo ustave v smislu federalizacije**
- ⇒ Voditelj: **Stjepan Radić**

☉ **JMO (jugoslovanska muslimanska organizacija)**

- ⇒ Podpora v BiH
- ⇒ Zavzema se za **nedeljivost BiH**
- ⇒ Voditelj: **Mehmed Spaho**

☉ **SLS (slovenska ljudska stranka)**

- ⇒ Podpora na Slo.
- ⇒ Zagovarja **avtonomijo slo. naroda**
- ⇒ Voditelj: **dr. Anton Korošec**

☉ **KPJ (komunistična partija Jugoslavije)**

- ⇒ Delavska stranka
- ⇒ Vključena v Kominterno

☉ Leta **1920 so bile volitve v K. SHS**. Zmagale so stranke **SNRS in JDS** (največ glasov). **Predsednik vlade** je **Pašić** (vlade se pogosto menjajo). Na volitvah je SLS dobila relativno večino. Na vseh ostalih volitvah pa dobi absolutno večino na slo. ozemlju.

☉ Po volitvah se sestane skupščina. Temeljna naloga je bila sprejeti ustavo: **Vidovdanska ustava**, sprejeta **28.6.1921**. Vsebina:

- ⇒ **K. SHS je parlamentarna (ustavna) monarhija z dinastijo Karađorđević**
- ⇒ **Priznani so 3 narodi: Srbi, Hrvati, Slovenci**
- ⇒ **3 vere: muslim., katoliška, pravoslavna**
- ⇒ **2 pisave: cirilica, latinica**
- ⇒ **Kralj dobi velika pooblastila** (je vrhovni poveljnik vojske, lahko razpusti parlament)
- ⇒ **Država je razdeljena na 33 upravnih enot: na slo. sta 2 enoti (oblasti) – LJ in MB**
- ⇒ **Vidovdanska ustava je bila izdelana po Weimarski ustavi (pravice človeka, državljana)**

☉ **Ustavo je sprejel parlament**

☉ Za ustavo so glasovali SNRS in JDS, pa tudi JMO

☉ Ustava je uvajala centralizem

☉ Nasprotujeta pa ji SLS in HKS (Hrvati so imeli namreč več pravic v A-O kot sedaj v K. SHS. Imeli so hrvaški sabor (parlament) in bane, zaj pa nimajo več tega. Slovenci pa niso dobili avtonomije, ki so jo zahtevali.)

☉ V K. SHS so se pojavljali številni problemi, v ospredju so nacionalni, socialni, gospodarski..

☉ Nasprotja so se zaostrovala, vlade menjavale, do resne krize pa pride **L. 1928. Junija je prišlo do streljanja v beograjski skupščini**. Srb.radikalni poslanec **Račić je streljal na hrv. poslance in 3 ubil** (Stjepan Radić smrtno ranjen). Vlada je odstopila. Kralj

---

Aleksander ponudi Radiču (?to najbrž ni prav, ker je 15 besed nazaj umrl..al pa samo jaz ne razumem□) mandat za sestavo vlade, a ga ta odkloni. Mandat so ponudili Korošcu. 1928 je ta postal predsednik vlade (slo. so bili 2krat na čelu vlada: 1. Korošec, 2. Mitja Ribičič). Nasprotja v Jugo. se zastrujejo, konec leta 1928 Korošec odstopi.

6.januarska diktatura

- ⊙ 6.januarja 1929 kralj Aleks. Razglasi diktaturo.
- ⊙ Z uvedbo 6.jan.dik. je razpuščen parlament, stranke, ukine se Vidovdanska ustava, odloča kralj.
- ⊙ Poostren je zakon o zaščiti države, cenzura, policijski nadzor
- ⊙ Aleks. je želel uvesti še večji centralizem in unitarizem (večja podrejenost posameznih ozemelj v Beogradu in uvedba jugoslovanskega naroda)

- ⊙ Oktobra 1929 so državo preimenovali iz K.SHS v Kraljevino Jugoslavijo (jezik je srbsko-hrvaški)
- ⊙ Nova upravna razdelitev= 9 banovin - imena po rekah, morjih.. (Dravska banovina na Slo., sedež v LJ)
- ⊙ Slo. ozemlje je v Dravski, medtem so do ostale banovine etnično nepovezane (- npr. Hrvaška je v savski in Primorski banovini)
- ⊙ V času 6.jan.dik. pride do migracij - pripadniki nacional.(ekstremističnih) strank so odšli iz Jugosl.v ITA, na MADŽ
- ⊙ Ljudje so kmalu postali nezadovoljni z diktaturo, na Aleks. pritiskajo tudi Zahodne države. Tako je L. 1931 izdal oktroirano (vsiljeno) ustavo. Z to ustavo je uvedena 1 stranka.
- ⊙ Obdobje diktature se zaključi, ko so l. 1934 v Marseillesu ubili kralja Aleks. ta je bil žrtev atentata skupine Ustašev (hrv.nacionalisti) in VMRO (Makedonska revol.org.)

- ⊙ Na čelo Jugo. pride. Namestniški svet, ki ga vodi Pavle Karađ. (Aleksov bratranec. Aleksovi sinovi pa so bili: Peter, Tomislav, Andrej)
- ⊙ L. 1935 je na čelu nova vlada Milana Stojadinoviča, ki bi naj rešila 2 vprašanji: hrvaško in gospodarsko. (V tej vladi je bil tudi Korošec (notranji minister=polijski))
- ⊙ Jugo. se povezuje z NEM in ITA. L.1939 dobimo novo vlado - vodita jo Cvetkovič in Maček (ta nasledi Radiča) = koalicija med Srbi in Hrvati
- ⊙ Rešeno hrv. vpr.. Ustanovljena je Banovina Hrvaška (avtonomijo ima). Banovina je odločala o gospo., sodstvu, šolstvu..
- ⊙ Podobno avtonomijo bi naj dobili tudi slo., vendar je pol prišla 2.sv.vojna
- ⊙ 25.3.1941 je vlada Cvetkovič-Maček podpisala pristop k Trojnemu paktu, na Dunaju
- ⊙ 27.3.1941 je sledila reakcija. V Jugo. je izveden državni udar. »Puč« je izvedel general letalstva Simovič, odstavljena je vlada Cvet.-Maček. Petra 2. razglasijo za polnoletnega (Aleksov sin) in za kralja. V Jugo pride do velikih demonstracij proti pristopu k paktu (»Bolje rat_(vojna), nego pakt!«) in (»Bolje grob, nego rob_(suženj)!«)
- ⊙ Na dogodke reagira tudi Hitler in 6.aprila 1941 napade Jugo.

GOSPODARSTVO

- ⊙ Jugo je manj razvita Evr. Država, znotraj pa so bile velike razlike (slo.ozemlje je najbolj razvit del)
- ⊙ Večina (77%) preb. je živela od kmetijstva, nekateri predeli so docela brez industrije (nezaposlenci so živetarili po vaseh, opravljali priložnostna dela (dninarska predvsem), se izseljevali..)
- ⊙ Okoli 8% slo.preb. je ustvarilo ¼ proizvodnje v industriji
- ⊙ V industriji zaposlenih manj kot 10%
- ⊙ Največ industrije je bilo na S in SZ države - majhna indus. in obrtna podjetja, pomembna vloga rudnikov in topilnic (v katerih je bil večinski tuji kapital)
- ⊙ Razvoj industrije so ovirale slabe prometne povezave
- ⊙ Ob vstopu v novo državo je slo. ozemlje odrezano od ostalih trgov (preusmeri se na jug). Slo. ozemlje nima morja
- ⊙ Jugo država je turistično nerazvita (le redki kraji - Bled, Rogaška Slatina, Opatija, Budva, Dubrovnik in le redki turisti)
- ⊙ V novi državi je prišlo do nove valute (jugosl.dinar). ob menjavi valute so ljudje nekaj denarja izgubili
- ⊙ Vlada se je zadolževala pri Narodni banki, zapravljala denar, višala davke,sama pa za gosp. razvoj ni nič naredla
- ⊙ Po končani 2.sv.vojni je v Jugo prišlo do inflacije.
- ⊙ Kasneje so razvita ozemlja bolj obdavčena

KMETIJSTVO

- ☉ Prevladuje **majhna kmečka posest** (ni denarja, ni kapitala...)
- ☉ Nekaj veleposesti
- ☉ Odprava fevdalnih odnosov
- ☉ Po vojni obljubljeni agrarna reforma, ki pa je bila slabo realizirana
- ☉ V državi je **prisoten tuj kapital** (to je slabo, ker od dobička denar gre v tujo državo)
- ☉ Države, ki so vlagale v druge: FRA, VB, NEM, ITA, ČEŠ-SLO

PROMET

- ☉ Promet, ceste, železnice, pošta = poddržavljeno vse
- ☉ Le 9000 km železniških prog

- ☉ Jugo je prizadela veliko gosp.križa. Gosp. razvitejša so ozemlja, ki so prišla iz A-O.
- ☉ **Ind. narazvitejše mesto = Zagreb**
- ☉ **Območje najslabše razvito = Kosovo (prej pod Turčijo)**

NARODNA VLADA

- ☉ **29.10.1918 ustanovljena Država SHS**. Proglašena v Zagrebu in Lj. Razglasita jo narodno vijeće/svet. To je država, ki je nastala na ozemlju bivše A-O
- ☉ **31.10.1918 ustanovljena slo. narodna vlada v LJ**. Narodni svet za slo. je prerasel v slo.parlament, imenoval je **Narodno vlado**. Predsednik nar.vlade je postal vitez Josip Pogačnik. Naloge nar.vlade so bile:
  - ⇒ **Skrbela za javni red in mir**
  - ⇒ **Skrbela za vračanje slo.fantov s fronte**
  - ⇒ **Skrbela za gospodarstvo, oskrbo preb., promet, šolstvo, kulturo..**
- ☉ Novembra **1918 je Nar.vlada organizirala slo.vojsko**. **Januarja 1919** je ta vojska vključena v **Jugo. vojsko**. Režim traja do 1931.
- ☉ L.12.1918 = nastanek K. SHS. Nova država je prinesla veliko sprememb. 23.12.1918 je morala odstopiti nar.vlada. aleksander je imenoval deželno vlado (ima manjše pristojnosti kot nar.vlada)
- ☉ Slo. ozemlje je po vidovdanski ustavi v 2 oblasteh (LJ in MB). Od 1929 dalje pa v Dravski banovini.

BOJ ZA MEJE

- ☉ **Ključno vpr. za slo. je vprašanje meja**
- ☉ Ključni sta 2 meji (po 1.sv.v.) Z in S
- ☉ Problem meja je povezan z londonskim sporazumom in tem da je bilo slo.ozemlje povezano z NEM ozemljem. **Italijani** so tako ob koncu vojne **začeli zasedati naše ozemlje**. Ita. vojska je prišla že do **Vrhnik**. Ita.vojsko pa po posredovanju Nar.vlade zaustavi **srb.vojska**, ki jo je vodil **Švabič** (srb.vojska se je vračala iz jetništva in so zato njih prosili da preženejo ITA)
- ☉ Na Z meji je London.sporazum, obljuba ozemlja Italiji (to je pa v nasprotju z načelom pravice naroda do samoodločanja)
- ☉ Na S meji sta 2 pokrajini: KOR, ŠTA
- ☉ Na Z: Primorska meja

Severna meja

- ☉ V MB je nem. občinski odbor sklenil, da bo **MB z okolico pripadal AVST**. To so podprli tudi socialni demokrati v mestu. JSDS pa nima moči na KOR in ŠTA
- ☉ Nar.svet za ŠTA je **1.nov.1918 imenoval majorja Rudolfa Maistra za generala**, razglasijo ga za poveljnika ŠTA. Zbral je 3000 vojakov in razorožil nem. varnostno stražo ter zasedel ozemlje do Radgone.
- ☉ Na Koroško je najprej s Celjskega odšel **Fran Malgaj** in zavzel mežiško dolino, Pliberk in Velikovec.
- ☉ **Alfred Lavčič** pa je s pooblastilom lj.vlade zasedel Z Koroško z Borovljami?. (toti omenjeni ljudje so vsi borci za severno mejo)
- ☉ Nar.vlada pa je nasprotovala, da bi uspehe izkoristili z zasedbo Celovca - kjer je oskrba težka zaradi velikosti mesta in prelivanja krvi
- ☉ Nato se začne **pogajanja med Avst.in slo. politiki**, slo.zahtevajo etnično ozemlje, avst.pa so pripravljeni dati le nekaj J okrajev. Spopadi ob koroški meji se nadaljujejo in avst. so slo. enote pregnali do Drave.
- ☉ Med tem se je začela **pariška mir. konferenca** in na KOR sta prišla 2 ameriška častnika, ki naj bi o razmejitvi poročala na mir.konferenci. oficirja ugotovita, da **je**

---

meja med AVS in SLO na Karavankah, To sta poročala na konferenci in to je Wilson tudi podpisal.

- ☉ Spomladi 1919 je na KOR začela prodirati Jugo. vojska, kjer so bili predvsem slo.fantje. Zavzeli so Celovško kotlino, Celovec + Gospo Sveto.. 1919 pa je že podpisana mir.pogodba z AVS. Meja med obema državama je v vrhovih Karavank in gre po reki Muri.
- ☉ Izjema pa je Celovška kotlina. O tem so ljudje odločali na plebiscitu (ljudje so odločili kam bo spadala). Razdelili pa so jo na 2 coni: A in B. Cono A je upravljala K. SHS, cono B pa republika Avs. Najprej je plebiscit v coni A (če bo ugoden za k.SHS, bo še v coni B, sicer pa n). 10. oktobra 1920 je bil plebiscit (v coni A), po katerem je Celovška kotlina pripadla rep. Avst. na plebiscit vpliva:
  - ⇒ Boljša propaganda Avstrije
  - ⇒ Obljubljajo boljše pogoje (ker je Avstr.godpod.razvita)
  - ⇒ Ljudje se odločajo med republiko in monarhijo
  - ⇒ Neprijetnost Srbske vojske (neprimerno ravnanje)
  - ⇒ Avstr.social.demok.stranka je bila za Avstr. (med delavci)
- ☉ Delavci se odločijo za AVST.
- ☉ S meja ostane nespremenjena po DSV in ostane taka tudi potem, ko je Celovško ozemlje pripadlo Avst.
- ☉ (prebivalci kraja Libeliče niso hoteli biti v Avst. in so hoteli biti v SLO.) =to je pomembno zakaj?? :S

Zahodna meja

- ☉ Vpr. Z meje odprto na Pariški mir.konf. ITA so bili zelo agresivni, arogantni. Sklep mir.konf. je bil, da se bota državi sami dogovorili glede meje. 12.11.1920 je bila podpisana Rapalska pogodba (v ITA mestu Rappal) med kraljevino ITA in in k. SHS. S to pogodbo je določena Z meja:
  - ⇒ Razmejitev med državama je potekala po črti: Peč, Jalovec, Triglav, Nožic, Porezn, Blegoš, Hotedršica, Planina, Javorniki nad Cerknico, Briška gora, Snežnik, Kastav, Jadransko morje
  - ⇒ Pod ITA pridejo mesta: Trst, Gorica, Koper, Postojna, Ilirska Bistrica, Ajdovščina, Idrija, Tolmin, Kobarid..
  - ⇒ Pod ITA pridejo otoki: Cres, Lošinj..
  - ⇒ Reka je postala neodvisna država (1924 je pa reka že priključena k ITA)
  - ⇒ Več kot 300.000 Slovencev je prišlo pod ITA.
  - ⇒ Slo. smo izgubili dostop do morja
  - ⇒ ITA ni zadovoljna, ker ne dobi Dalmacije
- ☉ Naša Z meja se po 2.sv.vojni spremeni
- ☉ 1.8.1919 je Jugo zasedla Prekmurje. Uradno pa je to ozemlje priključeno k ITA s Trianonsko pogodbo 1920

POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV (stranke)

V času med obema vojnama delujejo na slo. 3 politični tabori:

KATOLIŠKI TABOR

- ☉ Najpomembnejša stranka tega tabora je SLS (1920 dobi relativno večino na volitvah)
- ☉ Voditelj SLS = Korošec
- ☉ SLS je bila v opoziciji (in v vladi), glasovali so proti Vidovdanski ustavi
- ☉ Stranka je imela podporo kmečkega preb., ker se je zavzemala za izboljšanje položaja le teh
- ☉ Zagovarja avtonomijo slo.naroda
- ☉ V okviru SLS so tudi sindikati (katoliški delavci)
- ☉ Imeli so »podmladek« oz. skupino Stražarjev (mladi ljudje)
- ☉ Od SLS se kasneje odcepijo krščanski socialisti
- ☉ Ta tabor ima podporo cerkve

LIBERALNI TABOR

- ☉ V ta tabor sodi JDS (jugosl.demok.stranka)
- ☉ Liberalci so bili znotraj JDS (tudi slo.)
- ☉ Ta stranka je vključevala meščanstvo
- ☉ Zagovarja centralizem, unitarizem
- ☉ Zavzemali so se za splošne liberalne zahteve: ustavo, parlam. življenje, svobodo tiska...
- ☉ Podpirali so Vidovdansko ustavo

-
- ⊙ Podmladek te stranke je bil v klubu Jadran (Jadran) – društvo SOKOL

DELAVSKI TABOR

- ⊙ Razdelijo se na levico in desnico
- ⊙ Levica je vključena v KPJ, desnica pa v social.stranko
- ⊙ Tabor se zavzema za pravice delav.gibanja
- ⊙ Do velike stavke pride 1920 v LJ – štrajk železničarjev (tragičen poboj oz. stavkajoči umrejo)
- ⊙ Delav.tabor ima podmladek: Mladi Triglav
- ⊙ KPJ je bila od 1921 v ilegali, nimajo predstavnikov v parlamentu, ne delujejo javno, ne smejo propagirati svojih idej
- ⊙ 1937 je bila na Čebinah ustanovljena KPS (komun.part.slo) – ilegalna
- ⊙ 1941 ustanovljena OF – ustanovijo jo 3 tabori (katol.,liberal., delav.)

GOSPODARSTVO NA SLOVENSKEM

- ⊙ Slo. najbolj razvita
- ⊙ Večina slo.preb. je še vedno živela od kmet. Na začetku 66%, na koncu 55% – slo. se industrializira
- ⊙ Tudi tu poteka agrarna reforma, sem je vključenih 4% zemlje
- ⊙ Prevladuje majhna posest – kmetijstvo ne napreduje
- ⊙ Položaj kmetov se poslabša v času gospo.krize. Država je tedaj 1932 uvedla MORATORIJ (odlog plačila kmečkih dolgov). To je bilo do 1937. Kmetje bi morali to odplačevati in bi propadli, zato jim dajo odlog.
- ⊙ V času med obema sv.vojnama se je obseg slo.industrije povečal za 2krat (št.podjetij se podvoji). Napredek je doživelo tekstilna, kemična, prehrabena, kovinska industrija..
- ⊙ MB = MTT - mb.tekstilna tovarna (Hitlerjeva)
- ⊙ Manj napredka je bilo v rudarstvu – zaloge so izčrpane, rude so v drugih delih Jugo.
- ⊙ V slo. je bilo v primerjavi z Jugo.več kvalificiranih delavcev
- ⊙ Tu je bil največji delež zaposlenih žensk (v tekstilni ind. predvsem)
- ⊙ Prišlo je do stečajev
- ⊙ Položaj delavcev se poslabša (stečaj => odpuščanje delavcev=>brezposelnost)
- ⊙ V slo.gosp. je bil tuj kapital, domač kapital je bil dinar (nato tolar)
- ⊙ Slo.gop. v času med obema vojnama napreduje
- ⊙ Delavci so živeli v posebnih naseljih – Pobrežje, železničarska kolonija

KULTURA

- ⊙ Slo. so v Jugo. precej pridobili (v smislu kulture)
- ⊙ Pouk, uradovanje v slovenščini
- ⊙ Po OŠ so šolanje nadaljevali na meščanskih šolah in gimnazijah (klasične in realke)
- ⊙ 1919 je bila ustanovljena LJ univerza. Imela 5 fakultet: filozofsko, pravno, teološko, tehnično, medicino (ki je bila incomplete)
- ⊙ ustanovljene pomembne kulturne institucije:
  - ⇒ 1918 = Narodna galerija
  - ⇒ 1938 = SAZU
  - ⇒ 1928 = Radio LJ
- ⊙ Odrpli so kinematografe, snemali filme (naj znana igralka Ita Rina - Erotikon).
- ⊙ Od 1896 v SLO prikazujejo filme
- ⊙ Zgrajen NUK (Plečnik)
- ⊙ Poveča se št.knjižnic, nastajajo založbe
- ⊙ MB univerza = ustanovljena 1975

SLOVENC V ZAMEJSTVU

- ⊙ Večina slo.naroda živela v K.SHS po 1.sv.v.
- ⊙ »Zunaj« so ostali v ITA (Primorski Slovenci), v AVST (Koroški Slovenci), na MADŽ (Porabski Slovenci)

Primorski Slovenci

- ⊙ Več kot 300.000 jih je prišlo pod ITA z Rapalsko pogodbo in so živeli v Julijski Krajini
- ⊙ Gosp.položaj slo. je bil slab, večina preb. je bila kmečkoga ali delavstva
- ⊙ Primanjkovalo je kapitala
- ⊙ Preb. je bilo izpostavljeno ITA pritisku, ki je s fašizmom naraščal
- ⊙ Zaradi gosp.in polit.pritiska jih je ok. 70.000 odšlo v Jugo., 30.000 pa v J Ameriko.

- ☉ Položaj slo. se slabša zaradi fašizma, saj so ti v **Trst 1920 požgali Narodni dom.**
- ☉ Nasilje se je kazalo pri izganjanju slo. iz javne rabe. Začeli so z raznarodovalno politiko
- ☉ Fašisti uvajajo **ITA v šole, v upravo, sodstvo..**
- ☉ Prepovedana so Slo.društva, revije, časopiši, napisi, krajevna imena so poitalijančena
- ☉ **Slo. so izgnali iz cerkve** (Kaplan Martin Čedermac - Bevk)
- ☉ Poitalijančili so celo osebna imena
- ☉ Proti nasilju fašistov je nastal pri **slo.odpor. v 20 letih je v Julijski krajini nastala ilegalna antifašistična organizacija TIGR** (Trst-Istra-Gorica-Reka). Ta organizacija se je zavzemala za priključitev ozemlja, kjer živijo slo. in hrv. k Jugo. Svetovno javnost so želeli na to opozoriti (nerešeno vprašanje SLO in HRV), tako da so Tigrovci izvajali razne akcije, propagande, napade na fašist.objekte (npr.tiskarne, šole, vrtce)
- ☉ **1930 je bila TIGR ob neki akciji razkrita, sledil je t.i.prvi Tržaški proces**, v katerem so bili 4 tigrovci obsojeni na smrt in na Bazovici pri Trstu usmrčeni.

Slovenci v 1. avstrijski republiki Koroški Slovenci

- ☉ v Avst. so živeli Slovenci na KOR, nekaj tudi na ŠTA
- ☉ z **St.germainsko** pogodbo se je AVS obvezala, da bo spoštovala naci.pravice Slovencev
- ☉ Večji pritisk na slo.=na KOR (plebiscit). Tako se je moralo nekaj izobražencev izseliti (duhovniki, učitelji). Tako so na KOR delovale **UTRAKVISTIČNE oz. dvojezične šole.**
- ☉ Slovenci so imeli nekaj svojih društev, organizacij
- ☉ Delež slo. v 1.avst.republiki je naglo upadal
- ☉ **Vindišarji**= koroški Slovenci, ki so naklonjeni Nemcem
- ☉ Pri popisu so bili vodeni tudi Vindišarji
- ☉ **1938 = Anschluss** (priključitev AVS k NEM). Po tem je bil uveden plebiscit (Slovenci podprejo Anschluss 99%, ker so računali, da če bodo to odločitev podprli, jih bodo avs.oblasti smatrale za lojalne državljane in bi jim zagotovili naci.pravice)
- ☉ Položaj Slo.v 3.rajhu se je pa poslabšal. Nacisti so odpravili utrakv.šole, zaprli so nekatere znane Slovence, preganjali so slo.kulturno delovanje in uzakonili Vindišarje.

Porabski Slovenci

- ☉ Po PSV je pod MADŽ ostalo še Porabje - ime po reki Rabi. (razen Prekmurje je bilo l.1919 priključeno k JUGO.)
- ☉ Na Madž je živelo **ok. 5000 slo.**
- ☉ **Središče Porabja = Monošter**
- ☉ Madž. so hoteli Porabske Slo. pomadžariti (šole, krajevni napisi so bili v madž.jeziku, ni bilo slo.društev in organizacij.)
- ☉ Gospodarsko je Porabje zaostalo, predvsem agrarna dejavnost
- ☉ V privatnem pogovoru je dopuščena **vendščina** (Madžari so razvili t.i. Vendsko teorijo, po kateri so Porab.slo.potomci Vandalov in ne Slovencev)
- ☉ Položaj Porabcev se je nekoliko izboljšal po 2.sv.v.
- ☉ Za ohranjanje naci.identitete so na KOR in v Porabju najbolj zaslužni duhovniki